

28 INTERVJU
INTELJEKTI
 Novosti
 Tjednik za racionalnu manjinu
 #936, petak, 24. studenoga 2017.

Direktorica festivala
 Sa(n)jam knjige u Istri

RAZGOVARALA Anja Kožul
 FOTO Duško Marušić/PIXSELL

MAGDALENA VODOPIJA Knjižari su nestali i to je ne- nadoknadir gubitak

Mislim da je kriza izdavaštva i prodaje knjige velika i zbog toga što je iz tog procesa nestao jedan od glavnih likova: gospodin Knjižar, kao što su nestale dobre knjižare. Knjižari su bili ti koji su čitatelje svakodnevno upućivali u dobre naslove

PULSKI festival knjiga i autora Sa(n)jam knjige u Istri u 23. godini postojanja, od 1. do 10. prosinca, okreće središnji kurs introspektivno, određivši se glavnom temom 'Intime'. Direktorica MAGDALENA VODOPIJA ugostila nas je u novom radnom prostoru simboličnog naziva Azil, gdje smo razgovarali o temi, ovogodišnjem programu, novitetima, financijskim poteškoćama i malim pobjedama koje se usprkos tome događaju.

Nalazimo se u novom prostoru za pripremu Sajma. Što će se sve u njemu događati? Dugo smo tražili adekvatan prostor. Dugo smo bili u prostoru koji je bio vlažan, neujednajan, a na kraju smo imali problem i sa strujom. Obratili smo se gradu da nam pronade mjesto gdje bismo mogli pripremati Sajam, ali i baviti se promocijom knjiga i autora tijekom cijele godine. Ovaj prostor smo nazvali Azil Giardini 2 po adresi na kojoj se nalazi, a Azil u smislu utočišta za izdavače, autore i čitatelje. Mi smo mala ekipa i iako ima perioda kad pucamo po šavovima, želja nam je da sve ovo što smo dugotrajnim radom na Sajmu 'arhivirali', prije svega kontakte s autorima i nakladnicima iz cijeloga svijeta, pretočimo u jedan novi oblik rada koji je tiši od Sajma, ali u konačnici sadržajni. Meni osobno je najvažniji kontinuitet u kulturnom djelovanju. Mi smo grad festivala, blještavih, koji okupljaju mase, ali u stvarnosti, posebno kad ljeto prođe, u zimskim mjesecima Pula postaje grad duhova. Naš Sajam jeste velik, voljen i uspješan, ali kad se svjetla zagase, ostaje pustoš. Ni Pula ni Istra nemaju nijednu relevantnu knjižaru i da nemamo vrlo aktivne knjižnice i knjižničare, o knjizi bi se od Sajma do Sajma vrlo malo čulo. Azil će zasigurno pomoći da se ta slika grada promijeni.

Azil postaje i prva pulska rezidencija za pisce, a da se primijetiti da u vašoj izvedbi rezidencija neće biti izdvojena i samotnjačka.

Rezidencija za autore bit će otvorena početkom sljedeće godine. Osmislili smo je malo drugačije no što je u svijetu uobičajeno, a i sam prostor je tako nalagao: autor ili autoricica ima svoj odvojen prostor, ali dok je na rezidenciji živi i radi s nama, koristi našu trpezariju, kuhinju, biblioteku... Autor će svakako imati vremena za pisanje i samovanje. Sudjelovat će u još jednom segmentu Azila, a to je čitateljski klub koji će biti ono nasušno potrebno okupljalište uz knjigu. Mislimo da će autoru ova rezidencija biti izazov, zanimljiva na način da će moći upoznati kulturu grada upravo kroz susrete, ne samo s nama već i s članovima kluba čitatelja, prirodnije će živjeti za razliku od onog uobičajenog, točno organiziranog "sad imaš predstavljanje, sad pišeš". Želimo napraviti rezidenciju punu života, koja ima atmosferu i spontanost. Zamisljeno je da onaj tko dođe u goste osvjetli naš Azil svojom osobnošću. Čini mi se da će u tom spletu nas koji u ovom prostoru provodimo veći dio života i nove, kreativne osobe koja neko vrijeme 'živi s nama', kao i publike koja će nas posjećivati, nastati jedan autentičan, drugačiji kulturni punkt.

Bez cenzure i autocenzure

Središnja tema Sajma ove godine su 'Intime'. Budući da teme nastaju puno ranije, zašto je pitanje intime rezervirano za 2017?

Teme postavljamo čak nekoliko godina unaprijed. Događalo se, a evo sad nam se ponov-

no događa, da se tema poklopi s aktualnim događanjima. Godinu dana unaprijed, kad smo se opredijelili za temu 'Otok-geto-azil', doista nismo mogli znati da će velika kolona izbjeglica prolaziti kroz Hrvatsku. Tada smo se više referirali na Lampedusu i Sredozemno more. Mjesec dana prije početka Sajma počela je izbjeglička drama u Hrvatskoj, gledali smo tužne kolone i radili Sajam koji se u potpunosti odnosio na njih. Ne znam objasniti te koincidencije, nas aktivizam baš hoće ili je aktivizam jednostavno u nama. Tema intime je također postala aktivistička i iako je u početku izgledala kao tiha, dodirnuća je opet ovaj trenutak pred Sajam i postala vruća. Naprosto, nismo mogli pobjeći od duha Sajma koji želi na sebi svojstven način komentirati ono što nam se u ovom trenutku dešava.

Igor Mandić i doslovno dolazi s dnevnikom. Jeste li znali da objavljuje 'Predsmrti dnevnik'?

Znali smo, jer na samom početku godine uvijek razgovaramo s izdavačima koje će autore

Sajam je osmišljen za pulsnu publiku, oblikovan prema karakteru grada koji je otvoren, nesputan, specifičan po svojoj odmaknutosti od mainstreama. Zagreb sigurno nije takav

objaviti pred Sajam. Naime, naša je praksa da uglavnom promoviramo knjige koje se objavljuju u drugom dijelu godine. A IGOR MANDIĆ, tko bi njega propustio. Osim što je izvrstan autor, knjiga mu je potpuno u temi Sajma. Mandić će prvi nastupiti u programu 'Intime', a imat će i 'Doručak s autorom'. Uz njega, tu je i ZDRAVKO ZIMA s knjigom 'Dnevnik jednog mitomana'. RADE ŠERBEDŽIJA nam premijerno dolazi predstaviti svoj dnevnik 'Poslije kiše'. Posebno iščekujem VARUŽANA VOSGANJANA i 'Knjigu šapata', u kojoj iznosi svoju intimu kroz tragičan put svoje armenske obitelji. Očekujem i LUANA STAROVU koji donosi intimističku priču o svojoj majci u knjizi 'Ervehe', kao i predstavljanje knjige 'Konstantinović. Hronika' o kulturnom autoru 'Filozofije palanke' RADOMIRU KONSTANTINOVICU. Knjiga se smatra izdavačkim pothvatom godine u regiji, a u Puli će imati svoju hrvatsku premijeru. LÁSZLÓ VÉGEL dolazi s dvije knjige intima o kojima će razgovarati s ALJOŠOM PUŽAROM na 'Doručku s autorom'. Imamo sreću što nam dolaze veliki autori sa svojim intimističkim zapisima, to je nešto što publika uvijek s interesom prati. Bit će puno intime ne samo u ovom programu, nego i u drugim programima koje smo izdvojili kao posebne fokuse: 'Hercegovina čita' i 'A propos'.

Gdje je linija spajanja Hercegovine i Francuske?

Spojene su središnjom temom. Nismo ih ni pokušali drugačije spajati. Program 'A propos' posvećen je autorima iz arapske i crne Afrike, dakle frankofonim autorima i njihovom suodnosu s Francuskom, njihovom pogledu prema nekadašnjim kolonizatorima, s rastrganošću i tugama onog postkolonijalnog što nose u sebi. A 'Hercegovina čita' program je koji je sjajno osmislio selektor EMIR IMAMOVIĆ PIRKE. Mnogo je stereotipa

i predrasuda o Hercegovini i Hercegovcima u Hrvatskoj – znano je da smo svjetski prvaci u etiketiranju – a ovaj program će ih, vjerujem, suzbiti kroz jedan intimistički pristup.

Kako je došlo do suradnje s izdavačkom kućom Geopoetika iz Beograda?

Poznato je da je pulski Sajam prvi doveo autore i izdavače iz regije, već krajem devedesetih godina imali smo stalni program 'Autori iz susjedstva'. Geopoetika je jedan od najboljih izdavača u regiji, a VLADISLAV BAJAC, izdavačka legenda, s nama je od samih početaka. Dragocjeni su nam njegovi savjeti, pomoć i vrhunski ukus što se tiče autora. Nama je prirodna ta suradnja. Radimo s puno kolega iz regije i mnogo polazemo u regionalne programe. Sada smo svi već prijatelji. Tako i treba biti.

Mislite li da bi se jedan ovakav sajam, koncipiran baš na ovaj način, mogao izvesti na nekom drugom mjestu u Hrvatskoj?

Ovaj sajam iznikao je iz Pule. Puljani i oni koji dobro poznaju Pulu mogu prepoznati pulski duh u Sajmu, prema tome odgovor je – ne. Većina sajmova nakon našeg išla je tragom Pule. Pomagala sam savjetima kolegama iz Zagreba one godine kad se stvarao prvi Profilov sajam i tada su od mene tražili da Pulu prenesem u Zagreb. Rekla sam da je to apsolutno nemoguće zato što je Sajam osmišljen za pulsku publiku, oblikovan prema karakteru grada koji je otvoren, nesputan, specifičan po svojoj odmaknutosti od *mainstreama*. Zagreb sigurno nije takav. Istra i Pula, koje namjerno odvajam zbog različitosti mentaliteta – iako je to sve Istra – u jednom su vrlo slične: iznimne su po svojoj otvorenosti i toleranciji. Zato na Sajmu može istovremeno biti toliko raznolikih, pa čak i oprečnih programa. Pulska

publika baš to poštuje, skladnost različitosti, duh vremena koji kroz knjigu želimo prikazati. Mislim da nas poštuju i tolike godine prihvaćaju jer osjećaju da u programu nema ni cenzure ni autocenzure. Žao mi je to reći, ali mislim da u mnogim dijelovima Hrvatske to ne bi bilo moguće.

Nagrada posvećena izdavačima

Za vrijeme petominutnog mandata Zlatka Hasanbegovića ukinuta su vam znatna sredstva. Kako ste to prevazišli?

Taj pad budžeta, koji je iznosio nešto više od 400.000 kuna, dogodio se usred godine kad smo već imali gotov inozemni program i teško je opisati kako smo se tada osjećali. Sve je bilo pod znakom pitanja. Uspjeli smo tako da smo morali ukinuti neke važne stručne programe, da smo svi koji radimo Sajam radili za minimalne honorare i svatko od nas po tri-četiri posla kako bi se program održao. Srećom, dobili smo podršku Grada Pule i Istarske županije, ne toliko u novcu, jer su tada već svi natječaji bili zaključeni, nego u velikoj logističkoj pomoći koja nam je pružena. Ipak, presudan za izlazak iz te krize bio je sponzor koji je smjestio goste Sajma i bili smo spašeni. Taj Sajam ispao je odličan izvana, čini mi se da je bio jedan od najboljih dosad. Ali činjenica je da osjećamo velike posljedice. Započeli smo neke projekte koji nisu vidljivi za publiku, a nama su vrlo bitni. Bio je problem što smo morali ukinuti *fellowship* program za inozemne agente, urednike i pisce. Pomalo smo se i izblamirali jer se već čulo za taj projekt, agenti su se sami javljali, a mi smo morali reći da je sve stopirano. Ne možemo ga raditi ni ove godine. Puno stvari koje smo dugo godina gradili srušilo se u trenu. Istina, ove

Novi Kiklop itekako ovisi o novcu, a mi u ovom trenutku nismo financijski sposobni za to. Nadamo se pomaku, to će biti prvi potez Sajma. Vratiti Kiklopa u nekom novom ruhu

godine sredstva su nam povećana, ali opet je to manje od onoga što smo imali prije, tako da smo morali prekinuti praksu zapošljavanja mladih ljudi tijekom cijele godine. Za time možda najviše žalim jer se radilo o sjajnim mladim ljudima koji su svoju perspektivu vidjeli kroz Sajam. Ode, kako ste rekli, za pet minuta nova generacija Sajma.

Priželjkujete li da nagrada Libar za vajak postane ono što je nekad bio Kiklop?

Nadamo se da hoće, u smislu prepoznavanja i vidljivosti. Nagrada je posvećena izdavačima čiji se kompleksan i u današnjim okolnostima iscrpljujući rad u Hrvatskoj slabo prepoznaje. Ona nema tog 'glamura' koji je imao Kiklop, ali meni je osobno vrlo draga jer obuhvaća put knjige od autora i izdavača preko knjižara do čitatelja. Mislim da je križa izdavaštva i prodaje knjige velika i zbog toga što je iz tog procesa nestao jedan od glavnih likova: gospodin Knjižar, kao što su nestale dobre knjižare. Knjižari su bili ti koji

su čitatelje svakodnevno upućivali u dobre naslove. Njihov nestanak iz svijeta knjige nenadoknadiv je gubitak, zato je ova nagrada i posveta knjižarskom *metieru*. Posveta je i čitateljima za koje se govori da ih nema, s čime se ne bih baš složila. Ipak je na njima da promisle i odluče koja će nam od knjiga ostati za vajak, znavijek, zauvijek.

Ima li nade da se ponovno uspostavi nagrada Kiklop?

Kiklopa smo htjeli vratiti prošle godine. Došli smo do koncepta jednog novog Kiklopa baš onda kad se dogodio pad budžeta. Taj novi Kiklop itekako ovisi o novcu, a mi u ovom trenutku nismo financijski sposobni za to. Nismo ga se nikad odrekli, najviše zbog toga što je ta nagrada mnogo značila piscima. To se može vidjeti i po tome što je neizostavno navode u intervjuima i u službenim biografijama. Nadamo se pomaku, to će biti prvi potez Sajma ako/kad ova kriza prođe. Vratiti Kiklopa u nekom novom ruhu.

Možete li za naše čitatelje izdvojiti nekoliko programa s ovogodišnjeg Sajma?

Zapravo ne bih izdvojila programe, već način na koji se ovogodišnje teme – 'Intime', 'Hercegovina čita' i 'A propos' – međusobno isprepliću i otvaraju stalno nova pitanja: tko sam ja, tko je moja obitelj, koji je moj jezik, koji je moji identitet, kako samog sebe doživljavam a kako me doživljavaju drugi, što je moje a što tuđe... O tome ćemo imati zanimljive okrugle stolove s još zanimljivijim gostima: LEONIDOM KOVAČ, Vladislavom Bajcem, ANDREJOM NIKOLAIDISOM, SYLVAINOM PRUDHOMMEM, GABRIELOM BABNIK, IVICOM ĐIKIĆEM, VLAHOM BOGIŠIĆEM, episkopom GRIGORIJEOM, GORANOM BOGDANOM, SERGEJOM TRIFUNOVIĆEM, BOBOM JELČIĆEM... ■